

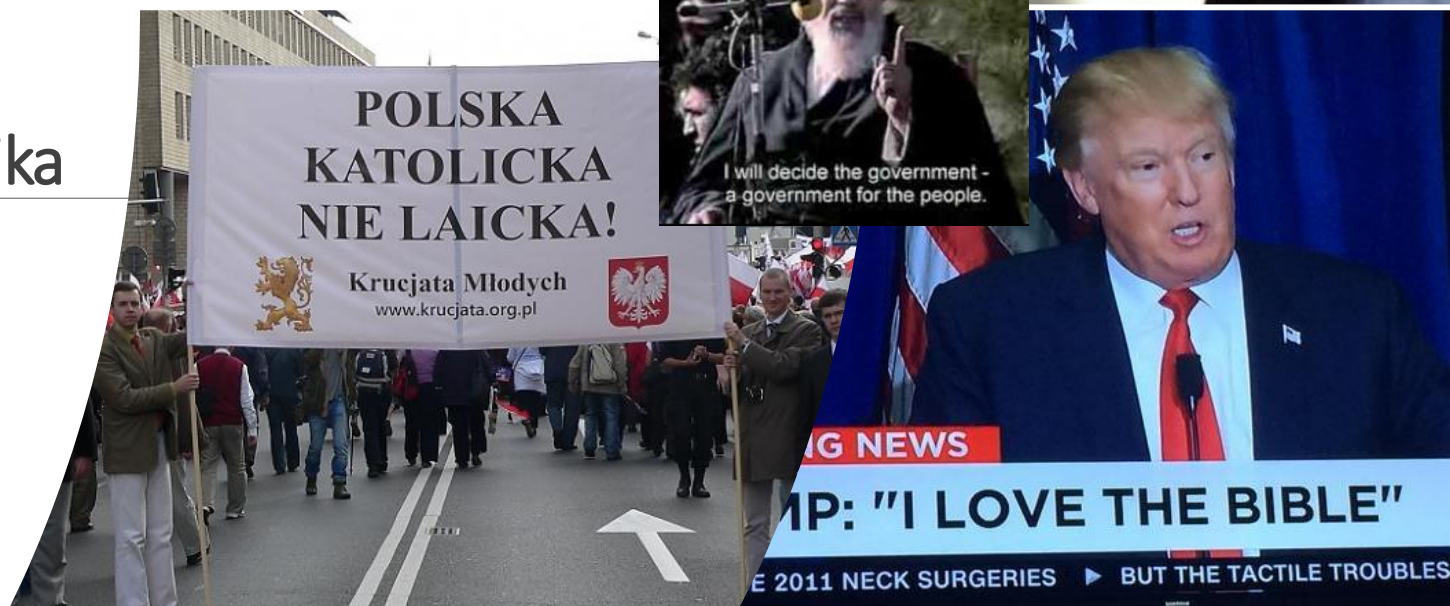

Liberté, égalité,
LAÏCITÉ!

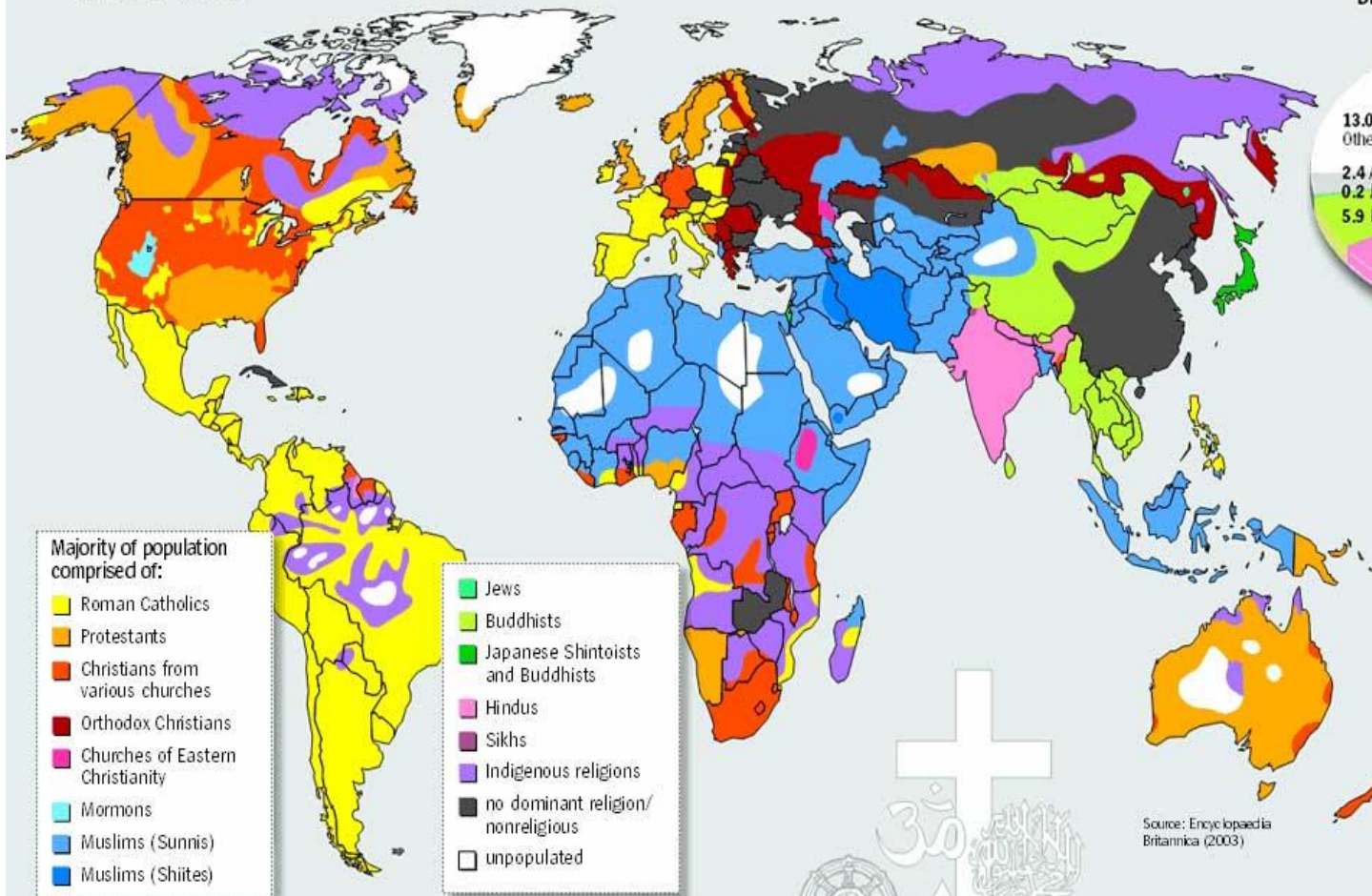
NÁBOŽENSTVÍ a POLITIKA

Marek Čejka

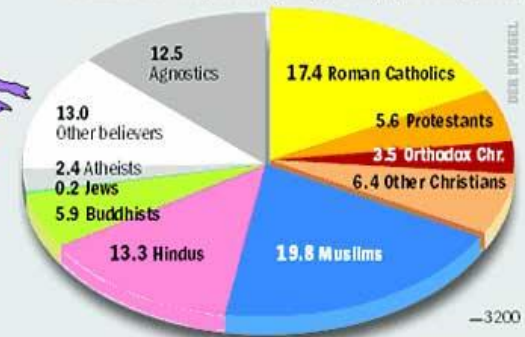

Geografie světových náboženství

ATLAS OF FAITHS

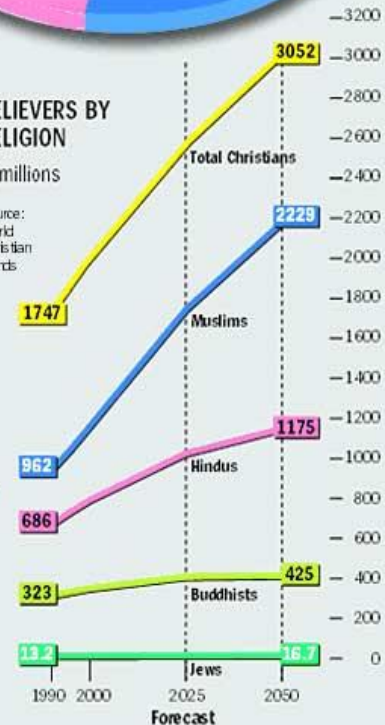
BELIEVERS as percentage of global population (2002)

BELIEVERS BY RELIGION

in millions

Source: World Christian Trends

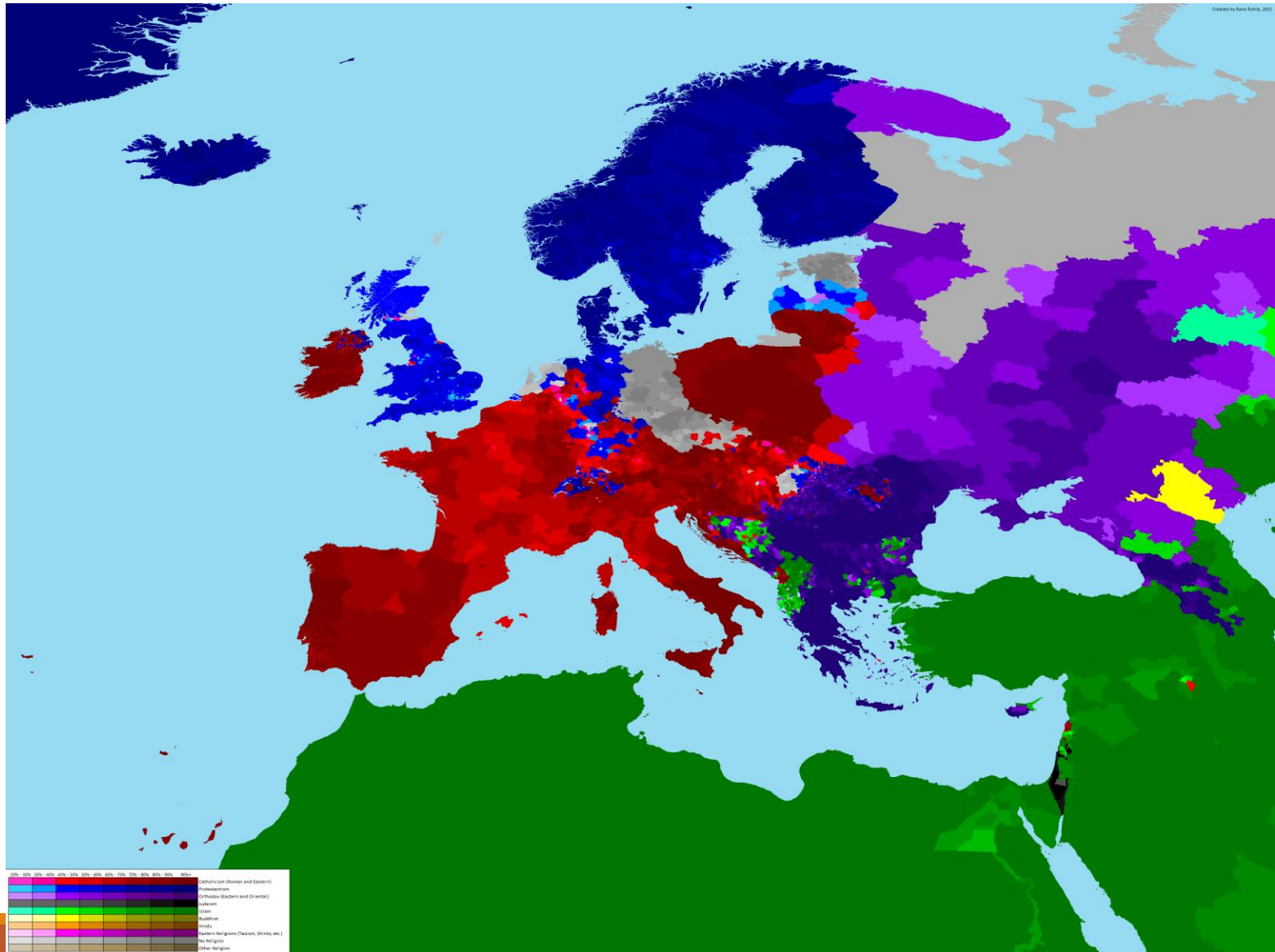

Source: Encyclopaedia Britannica (2003)

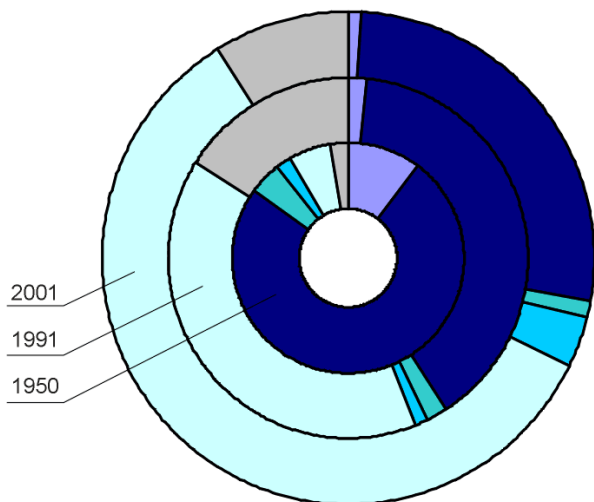

Náboženství v Evropě

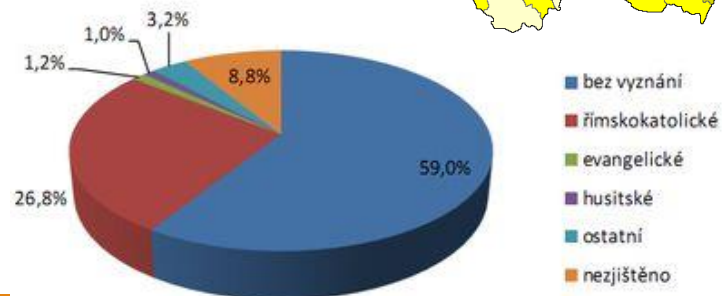
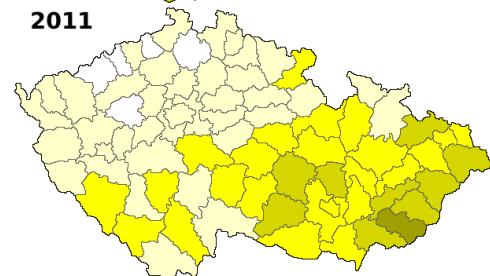
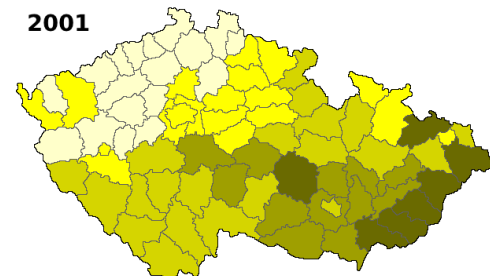
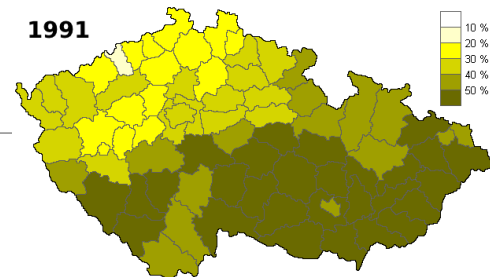
Náboženství v České republice

Skladba obyvatelstva podle náboženského vyznání v letech 1950, 1991 a 2001

■ Církev československá husitská	■ Církev římskokatolická
■ Českobratrská církev evangelická	■ Ostatní
■ bez vyznání	■ nezjištěno

Podíl věřících

Náboženství a modernita

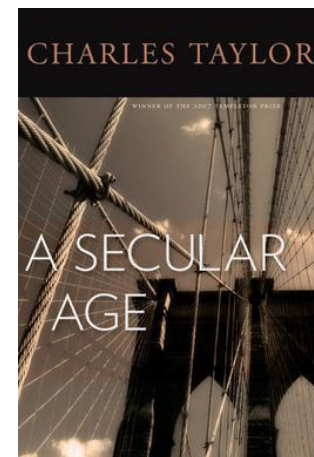
- Po většinu historie náboženství pevně spjata se státními strukturami, což ilustruje například dominantní pozice papeže ve středověké Evropě, chalífy v Osmanské říši atd.
- Tento stav začne výrazně měnit **osvícenství**, které iniciuje v širším měřítku hlavně francouzská revoluce
- Tradiční (feudální) společnosti se začnu přeměňovat na společnosti moderní
- Následně mnozí předpokládali, že nástup moderní doby bude znamenat pro náboženství ztrátu pozic – to se však potvrdilo pouze v některých případech.

Náboženství v moderním světě

Odlišná pozice náboženství na **Západě** a v **rozvojovém světě**: západní svět prošel *osvícenstvím*, prudkou *modernizací* a *sekularizací*, přeměna společnosti tradiční na moderní (věda, racionalita...) a odsunutí náboženství hlavně do soukromé sféry každého jednotlivce – „**odkouzlení světa**“ (Max Weber)

- náboženství však zcela veřejnou sféru nikdy neopustilo (viz např. křesťansko-demokratické strany, lidové strany, ...) - politický katolicismus, protestantismus, ...
- U **rozvojového světa** je podobný vývoj daleko méně jednoznačný a role náboženství tam zůstává často výraznější a tradičnější (islámské země, Indie, JV Asie, Lat. Amerika)
- Obecně je role náboženství v mainstreamové podobě i na Západě často vnímána jako něco přirozeného, pozitivního a jako výraz osobní identity, součásti tradice, případně národní identity, atd.

Max Weber (1864-1920)

Politická teologie

Zkoumá průnik teologického myšlení a konceptů s politikou (+ vliv na ekonomiku, společnost, právo, obranu, ..)

Vliv Carla Schmitta (*Politische theologie*, 1922) a Frankfurtské školy

Tradičně výzkum křesťanství (Schmitt byl katolík) a politiky, dnes často islám, judaismus atd.

Časopis *Political theology*
(<http://www.maneyonline.com/loi/pol>)

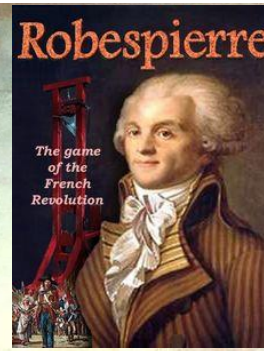
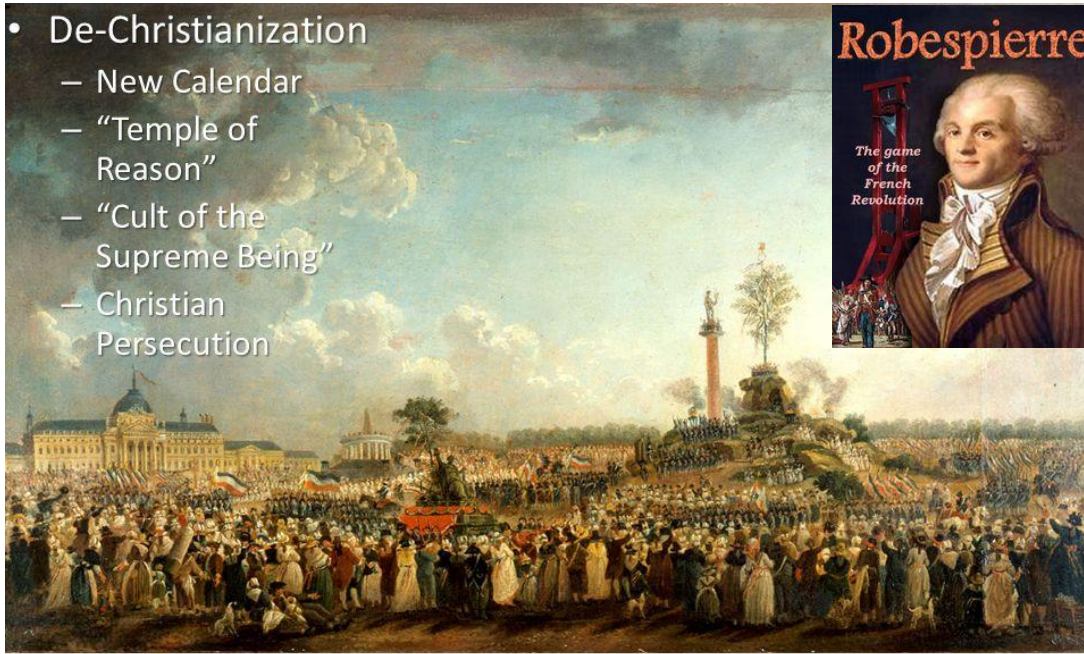
Omezování moci církve a antiklerikalismus v době osvícenství

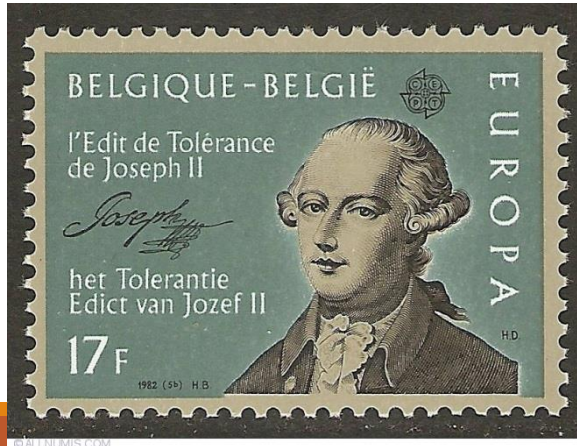
- Snaha o odstranění vlivu náboženství z veřejného života – termín antiklerikalismus používán hlavně v kontextu omezení moci katolické církve
  - Vychází buď z pozic **radikálního sekularismu** (snaha o obecné oslabení moci náboženství a církve – hlavně katolické, přeneseně i jiných) respektive z pozic **nekatolických církví** (specifická snaha např. amerických a severoirských protestantů o oslabení katolicismu)
- hlavní vlna přichází během **Francouzské revoluce**
  - Antiklerikalismus „zdola“
  - Vytvořen nový kalendář i nový deistický kult Nejvyšší bytosti a ateistický kult Rozumu, perzekuce duchovenstva atd. (zanedlouho však zakázány Napoleonem), nicméně silný sekularismus později velmi ovlivnil francouzskou politiku a pojetí sekularismu
- rakouské **Josefínské reformy** (osvícenský absolutismus 1765–1790), antiklerikalismus „shora“
- německý **Kulturkampf** – Bismarckovy snahy a omezení moci katolické církve (1871-87), rakouské „*Los von Rom*/Pryč od Říma“ apod.

- De-Christianization

- New Calendar
- “Temple of Reason”
- “Cult of the Supreme Being”
- Christian Persecution

Festival of the Cult of the Supreme Being, 1794

Patent
 Wegen der den augsburgisch- und heidnischen Religionsverwandten, dann den nicht unirten Griechen zu gestattenden christlichen Ehelichung und ihres privat Exericii Religiosis.

Wir Joseph
 der Zweyte, von Gottes Gnaden erwählter römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, König in Germanien, zu Jerusalem, Ungarn, Böhheim, Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien, und Lodomerien etc. Erzherzog zu Oesterreich etc. Herzog zu Burgund, zu Lothringen, zu Steyer, zu Kärnten, und zu Krain; Großherzog zu Toskana, Großfürst zu Siebenbürgen, Marggraf zu Mähren, Herzog zu Brabant, zu Limburg, zu Luxemburg, und zu Geldern, zu Bärtenberg, zu Ober- und Niederschlesien, zu Mailand, zu Mantua, zu Parma, Placenz, Quasfala, Aufschwiz und Jator, zu Kalabrien, zu Saar, zu Monterrat, und zu Teschen; Fürst zu Schwaben, und zu Charleville, gefürsteter Graf zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Hennegau, zu Kiburg, zu Ob- und zu Graubischa; Marggraf des H. R. Reichs, zu Burgau, zu Ober- und Nieder-Lauffnis, zu Pont a Mousson, und zu Nomeny;

V moderní době se náboženství hodně posunuje do roviny identity

---

Mohlo se totiž stát důležitým komponentem různých lokálních národních identit, náboženství zdůrazňuje kulturně-politickou identitu

To se velmi výrazně projevilo v konfliktech v Severním Irsku (ve smyslu katolíci vs. protestanté) či na Balkáně či (katolíci vs. pravoslavní vs. muslimové)

S křesťanstvím jako důležitým prvkem národní identity často účelově pracují i současní politici typu maďarského premiéra Orbána, dnešních polských politiků apod.

Identitární role náboženství se stala důležitou i mimo Západ, hlavně v době, kdy tradiční role náboženství slábla, což bylo například po druhé světové válce a v době dekolonizace.

Sekularizovaná islámská identita tak měla dominovat například nově vzniklému Pákistánu po roce 1947. Podobně tak prosazoval sekularizovanou židovskou identitu David Ben-Gurion a levicové politické strany v Izraeli po roce 1948. Hinduismus jako součást národní identity je výrazným prvkem politiky prosazovaný současným indickým premiérem Módím a jeho stranou BJP.

I. Náboženství a politika v demokraciích

Odlišná pojetí vztahu náboženství a státu v demokraciích

- Státní sekularismus

(např. Francie, Mexiko, Belgie, kanadská provincie Québec, oficiálně oficiálně stále Turecko)

- Občanské náboženství (USA, Izrael)

- Německý model

- Britský model

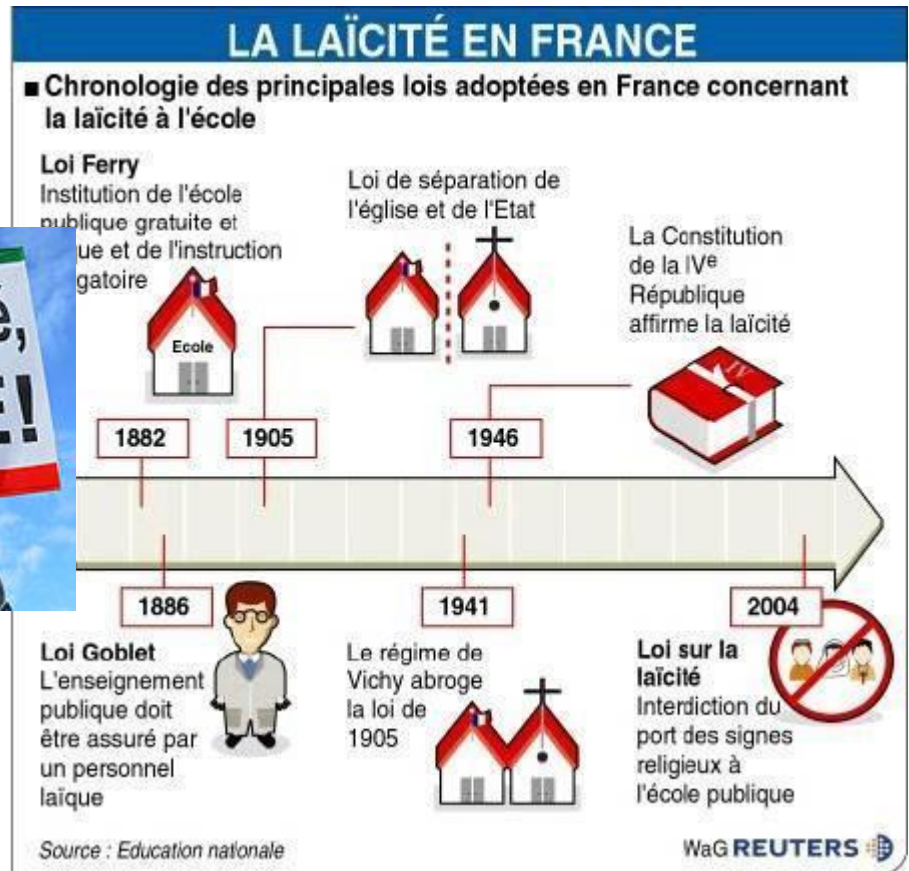
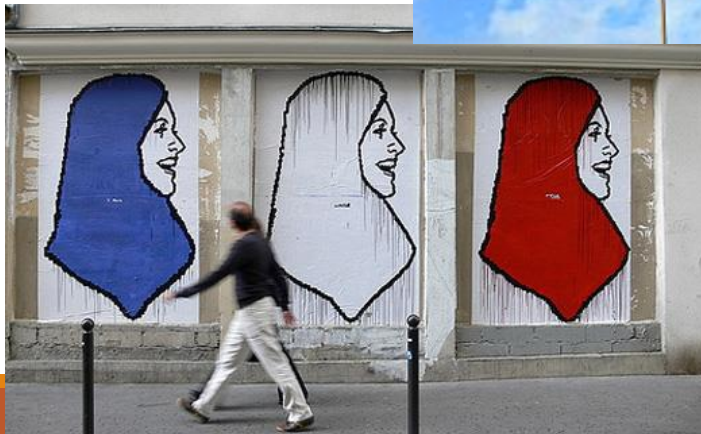

Státní sekularismus (Francie)

- Základy dnešního institucionálního fr. sekularismu položeny za 3. republiky (1870-1940)

THIS IS A BURKINI,
WHICH FRANCE
JUST BANNED.

THIS IS A WETSUIT,
WHICH FRANCE HAS
NO PROBLEM WITH.

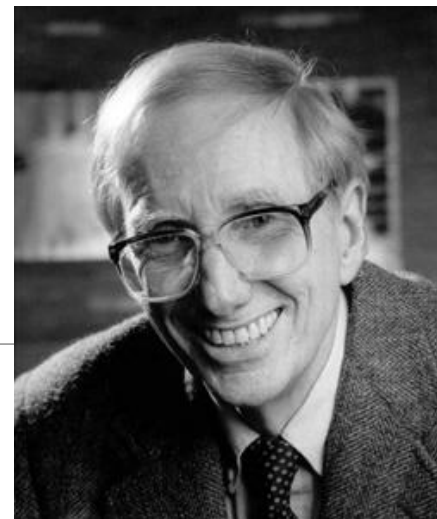

<https://www.youtube.com/watch?v=tUK57t8hEXI>

„Občanské náboženství“ (Civic religion)

- Popsal sociolog *Robert Bellah* (blízko k němu má pojem „politické náboženství“ Eric Voegelina)
- Text *Občanské náboženství v Americe* (1967)
- Primárně nenáboženské veřejné rituály, symboly, státní svátky atd. získávají náboženský charakter
- V konfesijně neutrálních USA tak vzniká pocit jisté **politicko-náboženské výjimečnosti** (kořeny v kalvinistické predestinaci a pocitu specifického dějinného poslání USA – smlouva s Bohem)
- Hodnoty společnosti se stávají posvátnými
- Využívání biblické (hlavně křesťanské) rétoriky v politických projevech - mění se (prezidenti gratulují veřejně židům, muslimům atd. k jejich svátkům)

Německý model vztahu náboženství a politiky

Prostor Německa výrazně poznamenán **konfesionálními konflikty katolicismu a protestantismu**.

Od dob osvícenství tak docházelo k **pokusům v tomto prostoru konfesionální konflikty utlumit** a zajistit mírumilovnou koexistenci různých denominací – a to i navzdory zmiňovanému Bismarckovu Kulturkampfu – který nakonec nepřinesl německým protestantským elitám očekávaný úspěch.

Německý model vztahu náboženství a politiky se tak v rovině obecné snaží o **kompromis jak v rovině ústavní, tak i kulturní**. Andrea a Pavel Baršovi charakterizují vzhledem ke snahám o rovnost náboženství uvnitř veřejného prostoru státu tuto pluralitu jako „**zahrnující**“ (na rozdíl od francouzské „vylučující“).

V současném Německu tak existuje **formální oddělení mezi státem a náboženstvím**, ale **zároveň je náboženství považováno za legitimní součást veřejného života a může spolupracovat se státem i v oblasti školství**. Může se to ale lišit také v jednotlivých spolkových zemích, kde učitelé většinou nemohou nosit náboženské symboly, ale žáci ano.

Střední Evropa je velmi ovlivněna v kulturně-politické sféře německým vlivem, přičemž krystalizace německého pojetí vztahu náboženství a státu ve své době ovlivnilo i Rakousko-Uhersko a právě odtud se přeneslo i do pozdějšího **Československa**.

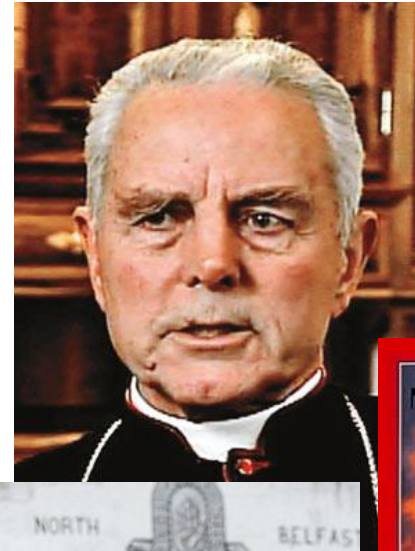
Britský model vztahu náboženství a politiky

- Blíže americkému kulturnímu pojetí sekularismu, a navíc bez formálního oddělení státu a náboženství
- náboženství je považováno za součást kultury i vzdělání
- Británie je **formálně** teokracie. Panovník je hlavou církve. Podobná situace je i ve Švédsku, Norsku a Dánsku.
- Vysoké procento britských škol jsou propojené s náboženskými denominacemi. Britští učitelé dokonce mohou nosit při výuce náboženské oděvy.
- Britský model vztahu státu a náboženství je tak asi nejkontrastnější vůči francouzskému modelu, kde je náboženství prakticky zcela vyloučeno z veřejného života.

Problémy ve vztahu náboženství a politiky v demokraciích

Problémy ve vztahu náboženství a politiky v demokraciích

- Otázka potratů, antikoncepce, kreacionismus atd. se stává politickým tématem v některých zemích
  - Např. v Irsku není do roku 1997 možný rozvod
- USA – narůstající vliv fundamentalistických evangelikálních proudů křesťanství
- **Náboženský revival** a politizace náboženství od 70.-80. let 20. století,
- Pokračuje i v současnosti v důsledku polarizace západních společností návrat konzervativních prvků křesťanství a tradicionalismu do politiky (Střední a Východní Evropa)

Negativní mediální obraz náboženství

- Mediální zájem o radikály, fundamentalisty, teroristy (nejčastěji islamistické) o skandály církví (nejčastěji katolické) – nikoliv zájem o každodenní praxi náboženství – důsledkem je často zkreslená představa o dnešních náboženstvích
- To ale nemusí znamenat, že by současná velká náboženství neprožívala různé krize
- Náboženská globalizace, avšak i zpovrchňování náboženských vědomostí věřících (internet)

THE STAINS in the STAINED GLASS WINDOWS

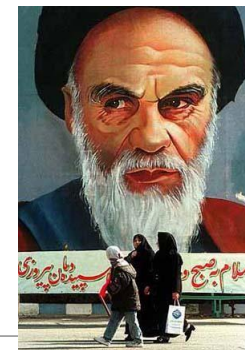

Popularita nových náboženských směrů a sekt na Západě

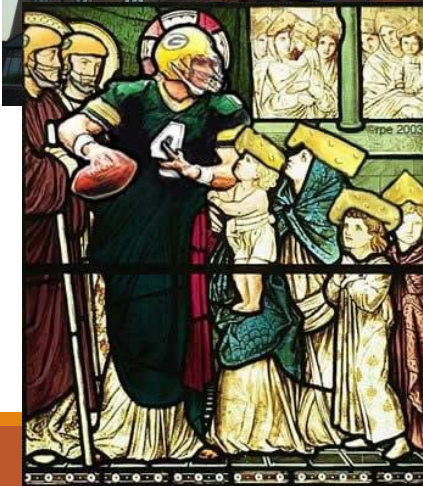

Kult osobnosti politiků – religiózní aspekt?

Substituce za náboženství?

Současný babylon náboženských pojmů posiluje nepochopení vztahu náboženství a politiky

---

- okrajové skupiny, **fundamentalisté, radikálové, extremisté, sekty** atd. většinou představují výraznou menšinu v rámci náboženství – podíl radikálů se však může lišit v různých státech a regionech
- pojmy nejsou používány jednoznačně (žurnalistika), mohou, ale nemusejí být synonyma
- **fundamentalismus** – antiteze modernismu
  - Ne každý náboženský fundamentalista musí být zároveň náboženský či politický extrémista

Fundamentalismus

- Fundamentalismus jako antiteze modernismu
- Lpění na základních principech („fundamentech“) náboženství
- Spjatý s více či méně doslovnou interpretací náboženských textů, náboženskou netolerancí (nejen vnější, ale často ještě silněji vnitřní) a představě o vlastní autenticitě a „držení pravdy“
- Přítomný ve všech velkých náboženstvích

Termín je původně spojený s protestantismem

V USA vyšla v letech 1909–1915 série dvanácti svazků nazvaná *The Fundamentals*, která obsahovala stati napsané různými protestantskými teology stavějícím se proti jakémukoliv kompromisu s moderním životním stylem

„Five fundamentals“

- neomylnost Bible
- panenské narození Krista
- Kristova smrt jako vykoupení z hříchu
- tělesné Kristovo vzkříšení a jeho druhý příchod na konci světa
- historická realita Kristových zázraků

Spojitosti mezi různými náboženskými fundamentalismy

- V poslední čtvrtině 20. století vzestup náboženského fundamentalismu ve všech velkých náboženstvích.
- Tuto tendenci popsal přehledně fr. orientalista **Gilles Kepel** v knize „Boží pomsta“ (1991)
- Řada citlivých témat, která se fundamentalisté snaží inkorporovat do politické debaty – např. omezení práv na potrat, práv sexuálních menšin, důraz na „rodinné hodnoty“ atd.

Náboženství a konfliktní linie ve společnosti

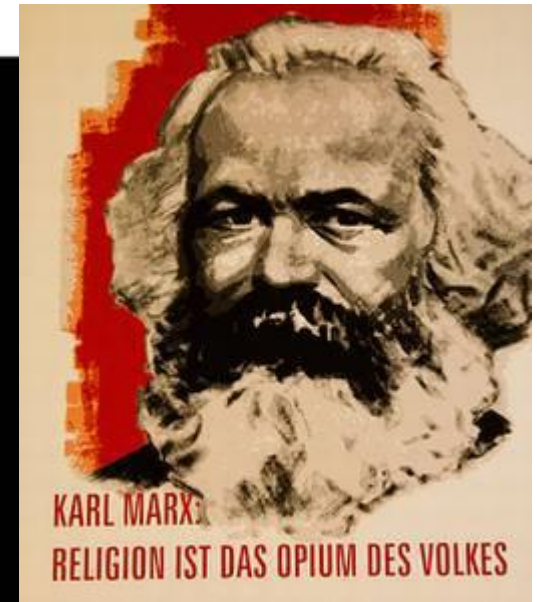
V tradičnějších společnostech konfliktní linie
Náboženství versus sekularismus

Příklady konfliktních linií uvnitř náboženství:

- **Judaismus**
  - sionismus vs. antisionismus,
  - ortodoxní judaismus vs. liberální judaismus
- **Křesťanství**
  - katolíci vs. protestanté
- **Islám**
  - sunnité vs. šíité
  - salafisté vs. islamisté

II. Náboženství a politika v nedemokratických systémech

Nedemokratické režimy proti-náboženské a ateistické

IMAGINE NO
RELIGION

Státní ateismus v praxi

Albánie za Envera Hodži (1967-1991)

Kambodža za vlády

Rudých Khmérů (1975-79)

Sovětský svaz – *de facto* 1918–1940

Čína – *de facto* během Kulturní
revoluce (1966-76)

Severní Korea – *de facto* od roku 1948

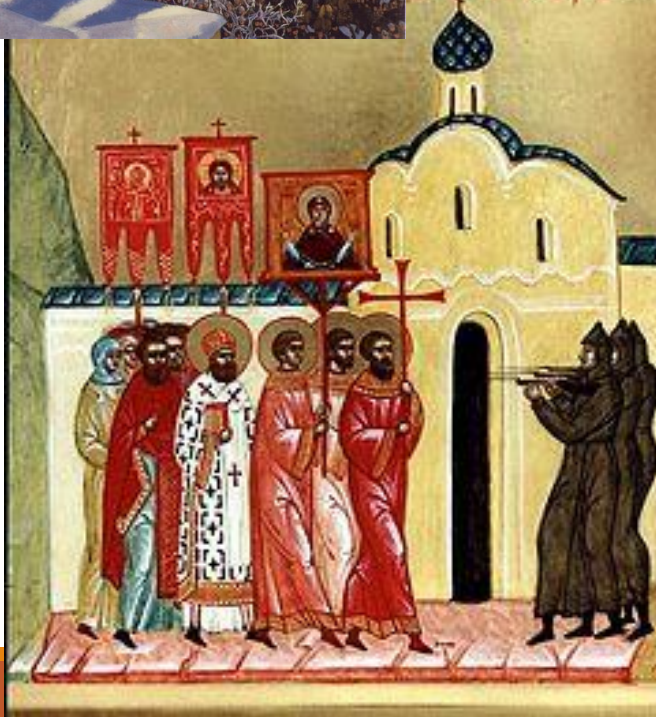

Sovětský ateismus a propaganda

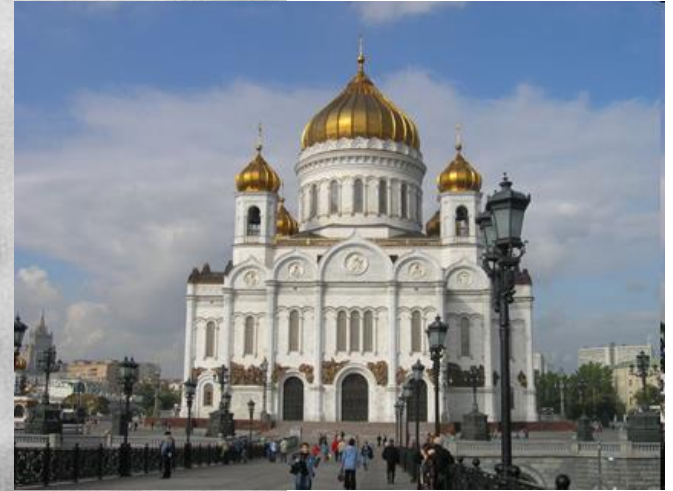
**У ЦЕРКОВНОГО ПОРОГА
ЖДЕШЬ, ПОП, НАПРАСНО-**

**БЕЗ ИКОН И БОГА
МЫ ЖИВЕМ ПРЕКРАСНО!**

Příběh chrámu Krista Spasitele v Moskvě ve 20. a 21. století

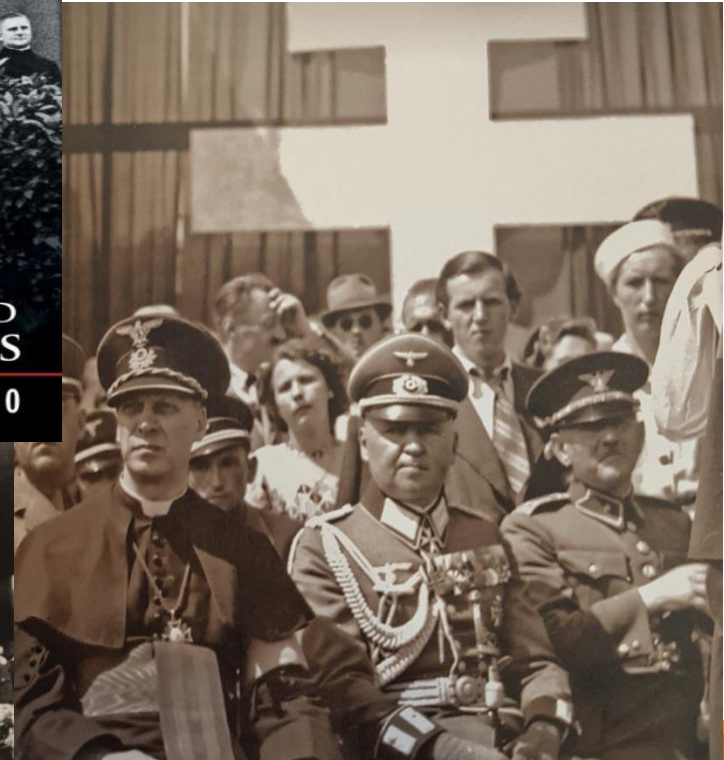
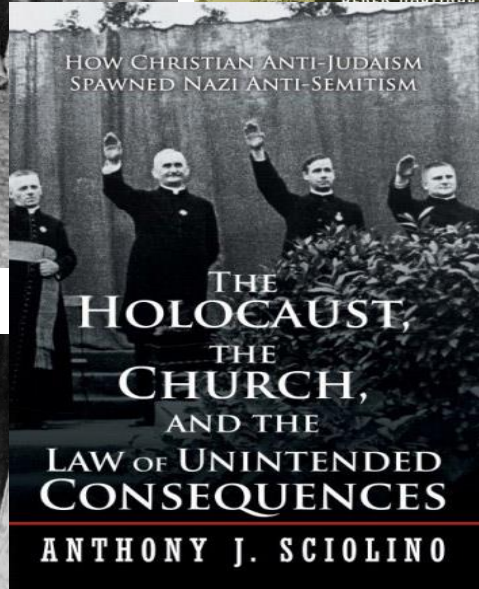
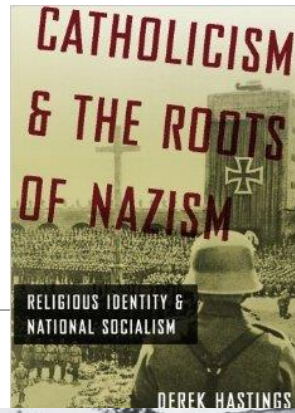

<https://www.youtube.com/watch?v=uwrGFmgH8iw>

Nedemokratické a hybridní systémy s náboženskými až teokratickými prvky

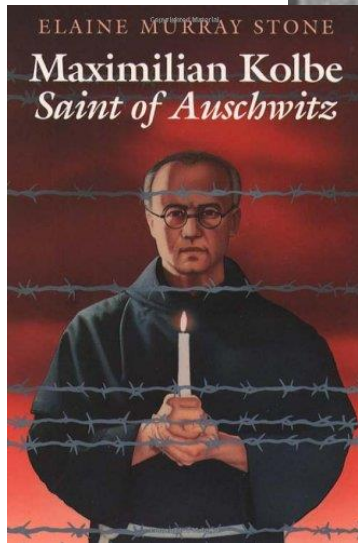

Křesťané jako oběti nacismu

Např. brutální perzekuce polských katolíků během války, církevní hodnostáři, kteří pomáhali židům, spojeneckým vojákům, ...

Církevní hodnostáři a pomoc nacistům po 2. svět. válce

Druhý vatikánský koncil (1962–1965)

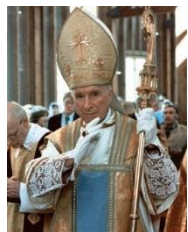
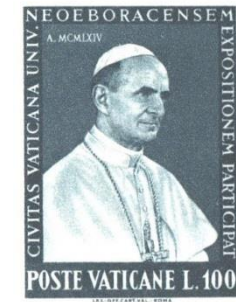

Významná liturgická reforma katolické církve, která reagovala na potřeby moderní doby

Zaštiťují papež **Jan XXIII.** (zemřel během koncilu) a **Pavel VI.**

Důležité reformy:

- (znovu)zavedení používání národních jazyků v liturgii,
- zvýšení míry účasti laiků při liturgii,
- úprava liturgického prostoru (obrácení oltáře směrem k lidu)
- Vně- i vnitro-křesťanský ekumenismus, změny pohledu na židy a muslimy
- Část biskupů reformy odmítá a je později exkomunikována – tzv. *lefebvristé* (nazvaní podle kardinála Marcela Lefebvra)

Papež František o křesťanském násilí

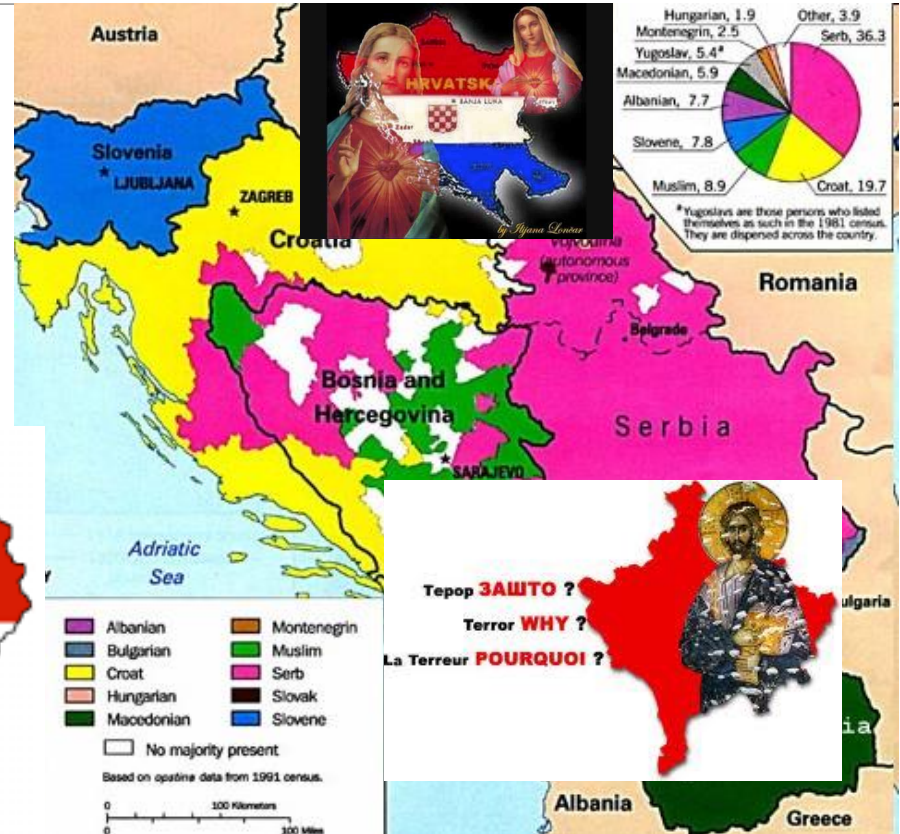

„Z historického pohledu je nutné říci, že my, křesťané, jsme se občas dopustili násilí v Božím jménu. Třeba třicetiletá válka byla násilí ve jménu Boha. Dnes je to nepředstavitelné, že? Často se prostřednictvím náboženství dostáváme k velice vážným a těžkým rozporům. Kupříkladu fundamentalismu. Ve třech náboženstvích máme každý své fundamentalistické skupiny, ačkoliv jsou vzhledem k celku malé.“

Papež František, 2014

Konflikty s prvky křesťanského radikalismu po 2. sv. válce

Konflikt v severním Irsku „The Troubles“ (1968–1998)

CATHOLICISM IS MORE
THAN A RELIGION IT IS
A POLITICAL POWER
THEREFORE IM LED TO
BELIEVE THERE WILL BE
NO PEACE IN IRELAND
UNTIL THE CATHOLIC
CHURCH IS CRUSHED
OLIVER CROMWELL

RESISTANCE

There can never be
peace in Ireland until
the foreign, oppressive
British presence is removed,
leaving all the Irish people as a
unit to control their own affairs and
determine their own destinies as a sovereign
people, free in mind and body, separate and
distinct physically, culturally and economically

– BOBBY SANDS, 1954–1981

Role náboženství v „The Troubles“

Vztah tradičně katolických Irů a anglických a skotských protestantů se formoval už protestantů formovaný už od středověku a získal politickou rovinu v podobě sporu *irských republikánů* (nacionalistů) a *ulsterských loajalistů* (unionistů)

Osadnictví anglo-skotských presbyteriánů v Ulsteru od roku 1606 („Plantation of Ulster“)

1690 - porážka stoupence

katolického krále Jakuba

protestantským králem

Vilémem Oranžským

v bitvě na řece Boyně

Nejedná se tedy primárně o náboženský konflikt; spíš je to problém etno-teritoriální a náboženství slouží především jako identita

NORTHERN IRELAND - COMMUNITIES - 1991 CENSUS

Catholics

70 to 100%

50 to 70%

30 to 50%

0 to 30%

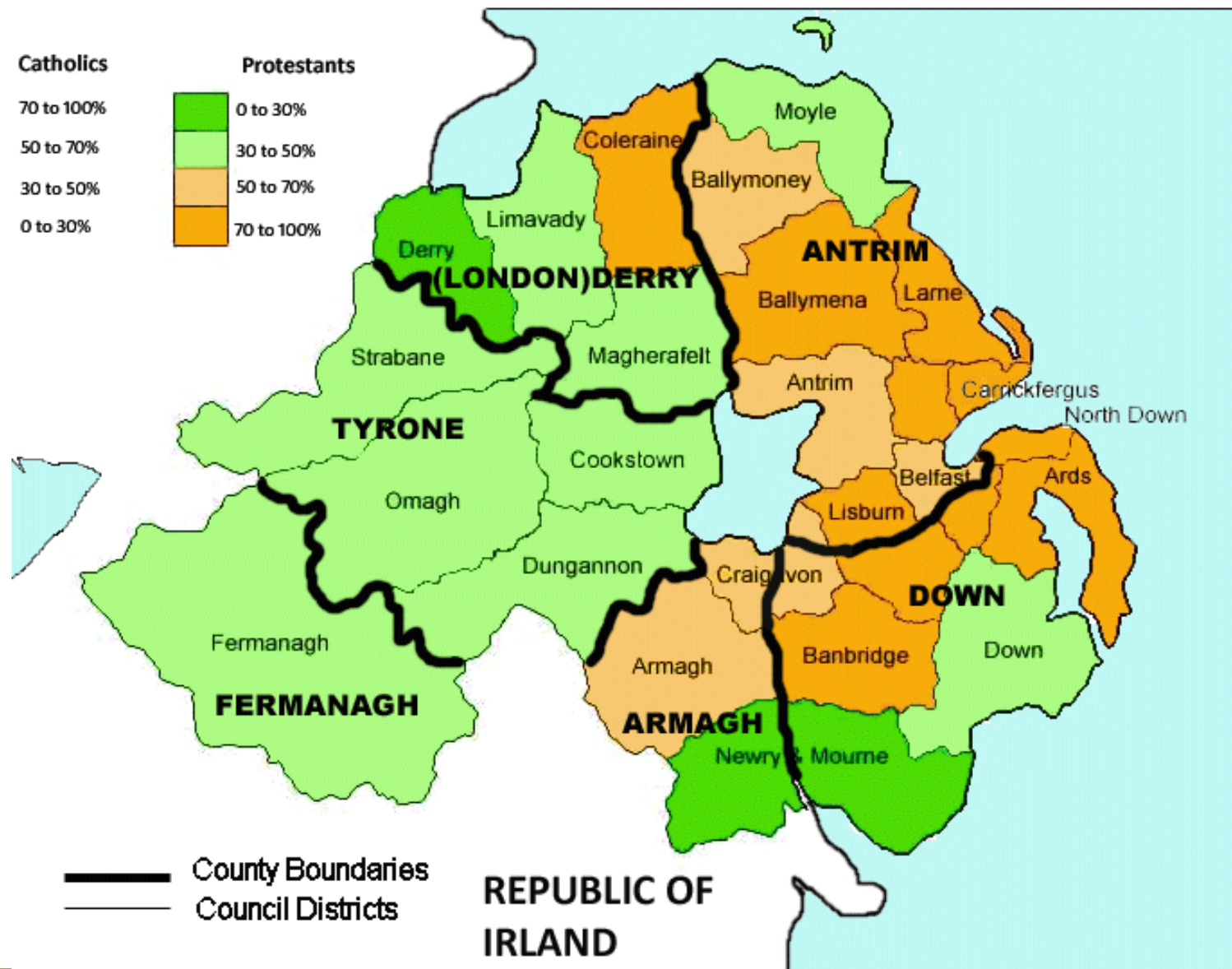
Protestants

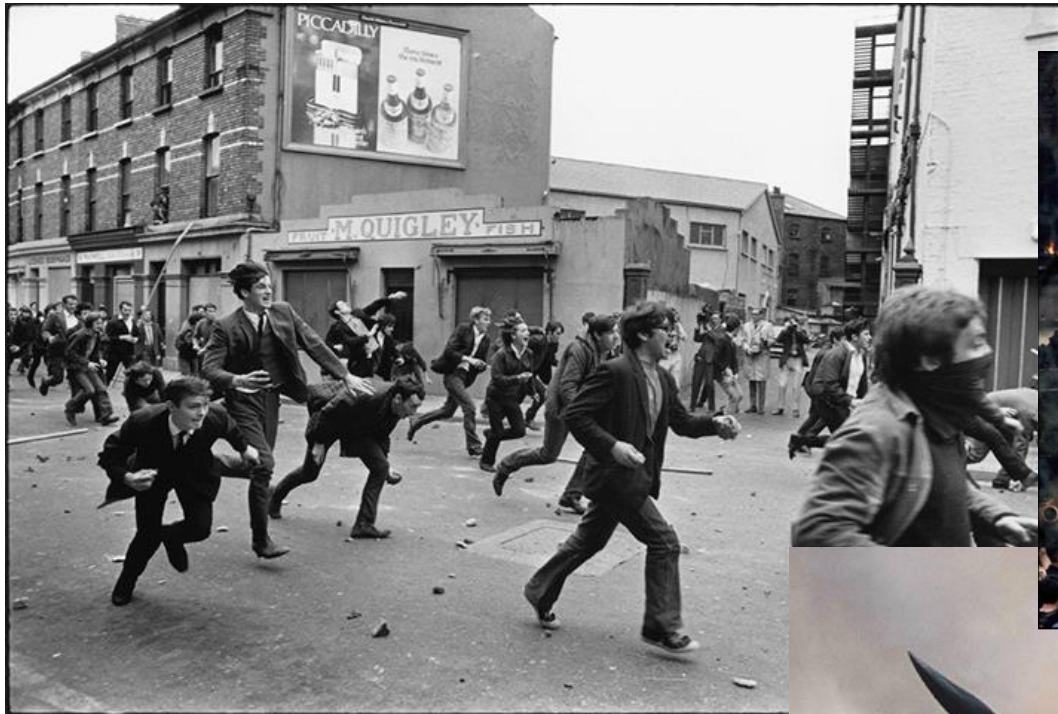
0 to 30%

30 to 50%

50 to 70%

70 to 100%

Sunday bloody sunday...

13. 1. 1972 („Masakr v Bogside“)

U2: And the battle's just begun

There's many lost, but tell me who has won?

The trenches dug within our hearts

And mothers, children, brothers, sisters

Torn apart!

Sunday, bloody Sunday.

Sunday, bloody Sunday.

Konflikt v Jugoslávii (1991–1995)

Islám a politika

- Oblíbená rovnice mezi pojmy „muslimský“ a „arabský“ – ve skutečnosti velmi nepřesná, pouze každý 8. muslim je Arab – a mezi Araby je řada dalších náboženství (hodně křesťanství), nejlidnatější muslimskou zemí je **Indonésie**.
- Islám je nejrychleji rostoucím náboženstvím na světě - odhaduje se na 1,7 miliardy muslimů po celém světě (přibližně 23% světové populace)
- Pro spojení mezi islámem a politikou se používá pojem **islamismus**, zároveň jde o velmi nejednotně interpretovaný termín, muslim ≠ islamista, velká většina muslimů nejsou islamisté
- Islámská koncepce státu: má respektovat boží (Alláhovy) zákony – Korán a právo šaría. Z toho důvodu pro většinu muslimských náboženských autorit nepřijatelná odluka církve od státu – politika a náboženství pro ně představují dvě naprosto neoddělitelné záležitosti.
- Ve 20. století po skončení koloniálního období a zisku nezávislosti, spory mezi muslimy o tom, jak má vypadat ideální muslimský stát.

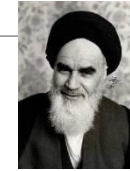

Co je to islamismus?

- nadužívaný, velmi široký, nejasný a různě interpretovatelný termín
- oblíbený v žurnalistice, včetně seriózních médií, novináři však pojem nezkoumají a nevysvětlují jeho obsah
- v obecném povědomí (i žurnalistice) většinou používán jako synonymum spíš negativního „pronikání islámu do politiky“ nebo přímo „islámského extremismu/terorismu“
- ve skutečnosti jde o pojem daleko komplexnější a jeho definice existuje celá řada.
- zahrnuje velmi široké spektrum od politických operujících s islámem podobně jako křesťanské demokracie, přes radikální hnutí odporu (Hamás, Hizballáh) až po čistě teroristické entity (Al-Káida, ISIS)

VZESTUP RADIKÁLNĚ ISLAMISTICKÝCH HNUTÍ

Islámská revoluce v Íránu (1979)

Islámský džihád (Egypt) – konec 70. let

Hizballáh – 1985

Hamás – 1987

Tálibán – 1994

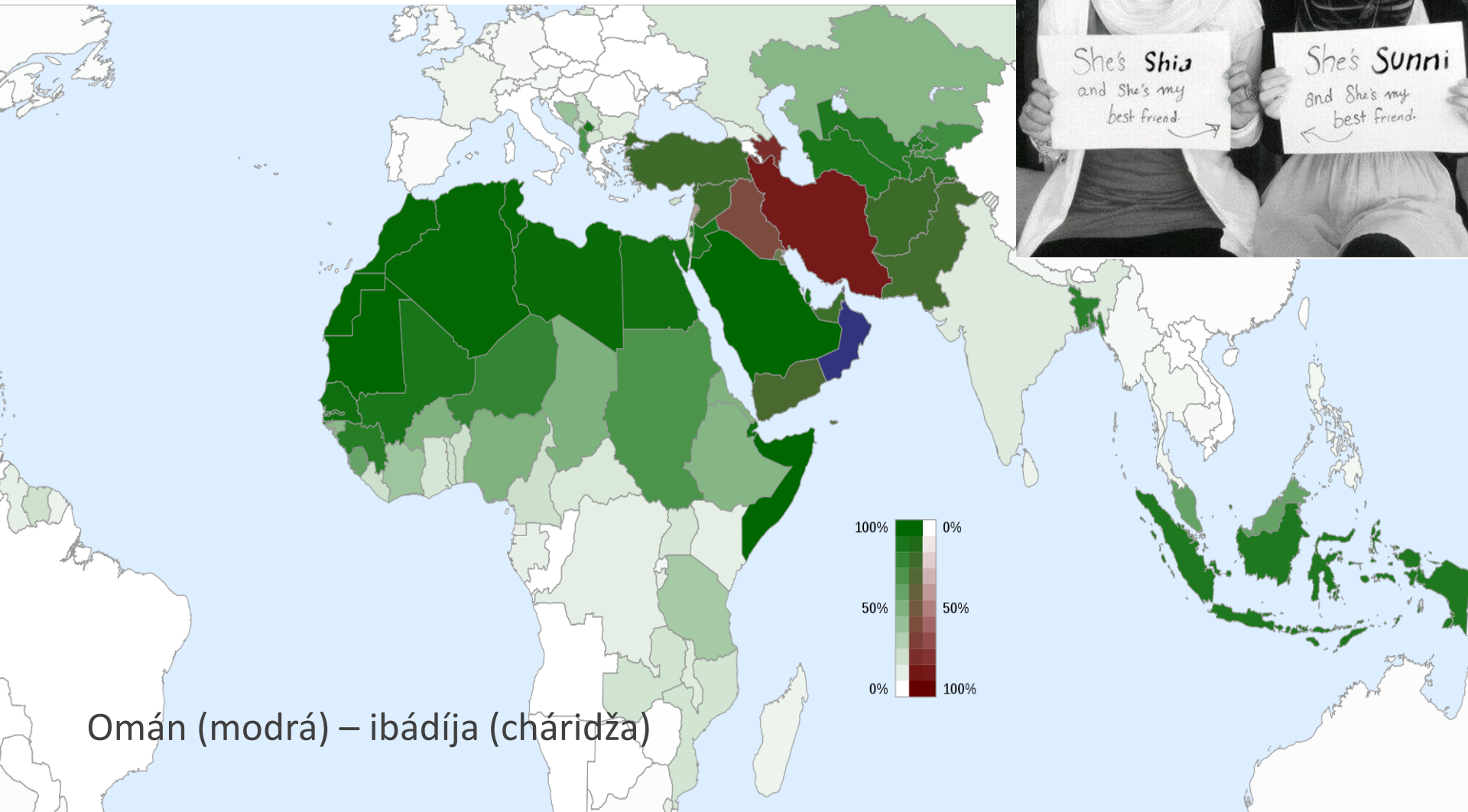
Al-Káida – 1998 (resp. konec 80. let)

ISIS – 2006

Sunnité a šíté

Šiité (Ší'ité)

Šiité za legitimní vůdce islámské obce považují jen potomky Muhammadovy rodiny v linii počínající jeho bratrancem a zetěm Alím ibn Abú Tálibem. Šiité po Muhammadově smrti 632 neuznali za právoplatného chalífu Abú Bakra ani jeho následníky Umara a Uthmána. Teprve Alí, který se stal čtvrtým voleným chalífou, je podle šiitů pravý vůdce muslimů, imám, a po něm další z jeho rodu.

Doktrína imámíje - věří, že A'immá („Imámové“) jsou praví chalífové a praví nástupci Mohammeda

Isná ašaríja („Dvanáctníci“) je nejpočetnější skupinou v rámci šiitského islámu (80 % všech šiitů) uznávající dvanáct imámů.

Chomejního projekt islámského státu

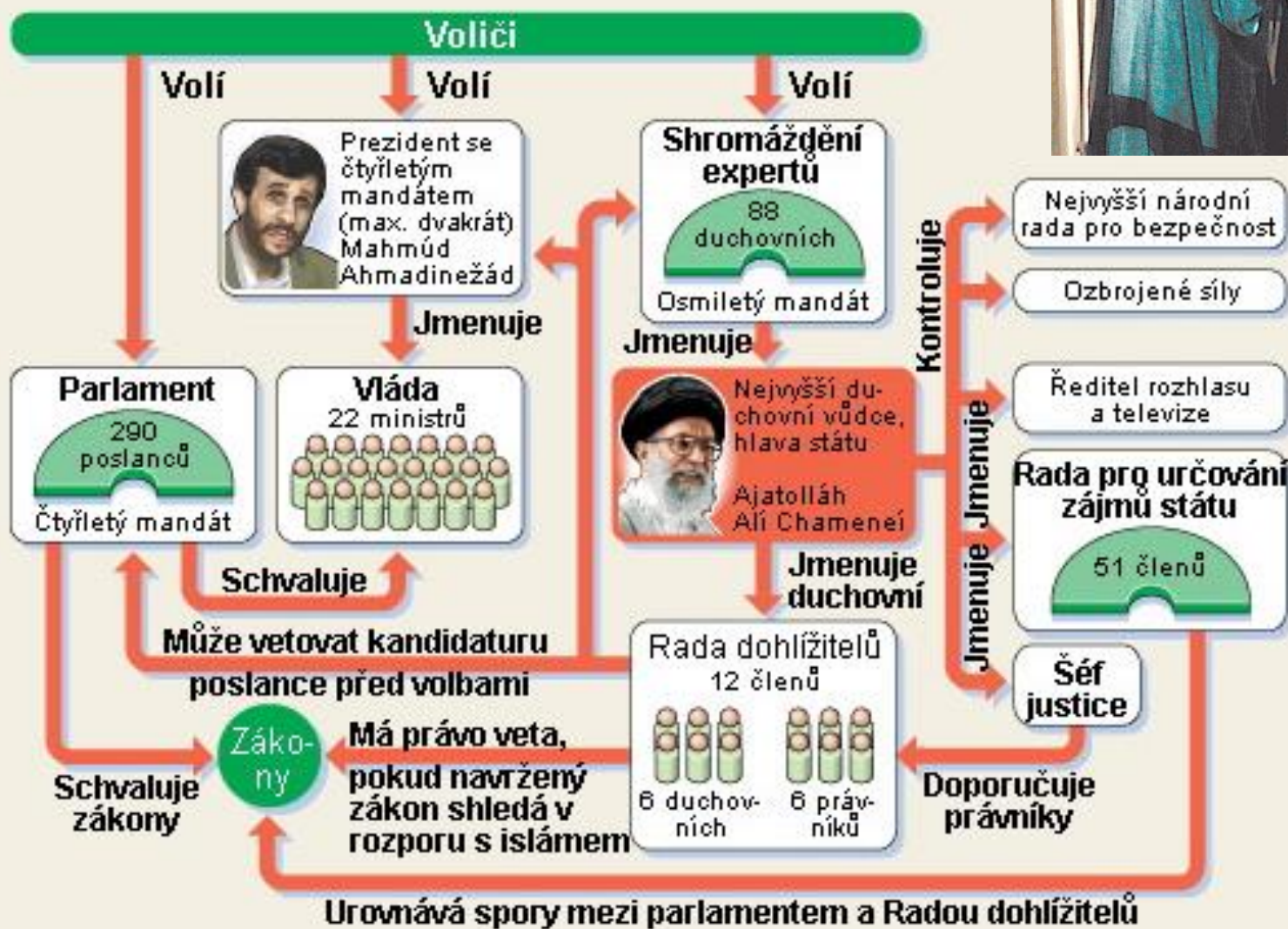
Ší'itské i sunnitské koncepce jsou značně podobné
(Maudúdí, Chomejní)

Moc duchovenstva (Veláját e-Faqíh) – šáhovská
monarchie je nepřijatelná

*„Islámský stát není despotický, ani absolutistický. Je
konstituční. Samozřejmě nikoliv v západním smyslu. Je
konstituční v tom smyslu, že vládci jsou ve své moci a
správě vázáni řadou podmínek určených Koránem a
sunnou...Islámská vláda je vládou Božího zákona.“*

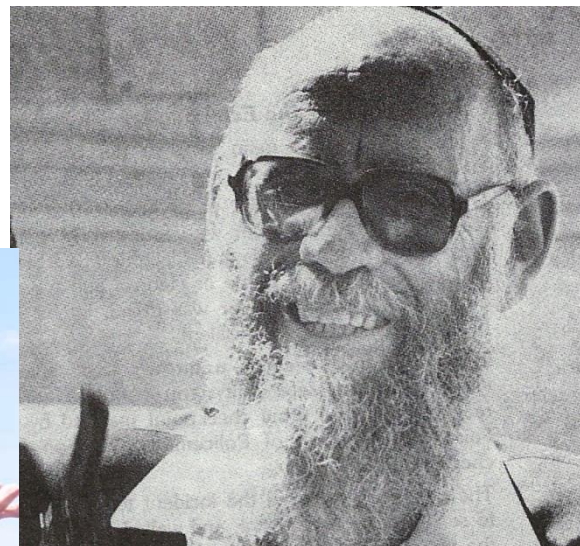
Chomejní (Hókumat e-Islámí)

Íránský politický systém

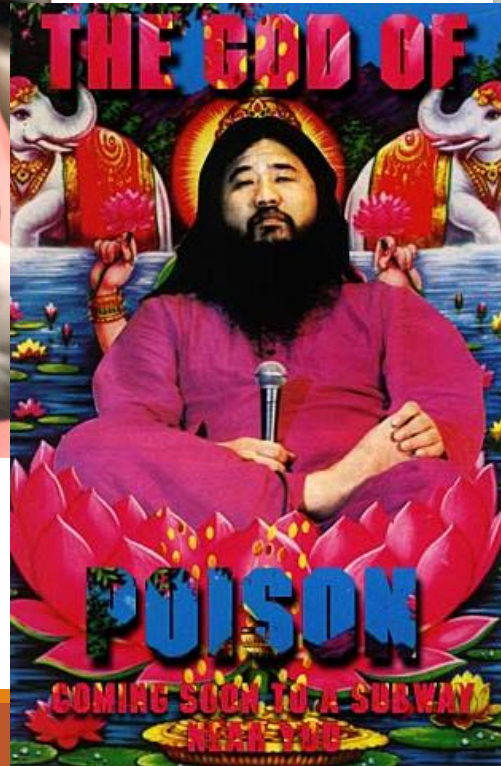

Problémy ve vztahu náboženství a politiky v Izraeli

Násilí, teror a další velká náboženství (hinduismus, buddhismus, sikhismus...)

Hinduism, politika a radikalismus

Hinduismus a politika

- Řada různorodých směrů – nejedná se o náboženství v pravém slova smyslu, ale spíše o filozofický směr.
- V současnosti cca. 1 miliarda věřících, převážně v Indii – kastovní společenský systém.
- Princip znovuzrození (převtělování) – dlouhodobý proces, většina věřících není schopná dosáhnout spasení během svého prvního života.
- V podstatě jedinou použitelnou případovou studií Indie, kde žije většina hinduistů. Kromě hinduismu v Indii i celá řada dalších náboženství.
- Výraznou roli v indickém nacionalistickém hnutí sehrál Mahátma Gándhí – snaha propojit hinduismus a nacionalismus narážela na řadu problémů, sám Gándhí nakonec zavražděn náboženským extrémistou.

Buddhimus, politika a radikalimus

Myanmar/Barma, Šrí Lanka, Indie, Japonsko

**BUDDHIST TERRORIST
GROUP
969 LOGO & CHEIF
ORGANISER
VIRATHU**

Sikhismus, politika a radikalismus

Indie – stát Paňdžáb

<https://www.youtube.com/watch?v=EOzGEV9cSFw>

Doporučená literatura:

Barša, P.: Západ a islamismus – střet civilizací, nebo dialog kultur?, CDK, Brno 2001

Beránek, O.; Ostřanský, B. (ed.): Islámský stát, Academia, Praha 2016

Čejka, M: Judaismus a politika v Izraeli, Barrister & Principal, Brno 2009

Fiala, P.; Hanuš. J.; Vybíral. J. (eds.): Autorita v abrahamských náboženstvích – náboženské a politické aspekty autority v judaismu, křesťanství a islámu, CDK, Brno 2005

Juergensmeyer, M.: Teror v mysli Boží – globální vzestup náboženského násilí,

CDK, Brno 2007

Kepel, G.: Válka v srdci islámu, Karolinum, Praha 2006

Kepel, G.: Boží pomsta – křesťané, židé a muslimové znovu dobývají svět, Atlantis, Brno 1996

Mendel, M.: S puškou a Koránem – Pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu, Orientální ústav AV ČR, Praha 2008

Pavlincová, H.; Horyna, B. (eds.): Slovník judaismus, křesťanství, islám, nakl. Olomouc, Olomouc 2003

Děkuji za pozornost!

Pro další informace sledujte:

<http://blizky-vychod.blogspot.com>

Publikace:

Judaismus a politika v Izraeli (2002, 2009)

Izrael a Palestina (2005)

Encyklopedie blízkovýchodního terorismu (2007)

Rabíni naší doby (2010, spoluaut.)

Dějiny moderního Izraele (2011)

Lidé svatých zemí (2012)

Rabbis of our Time (2015, Routledge)

Korán, meč a volební urna (2020)

